

## Afwegingskader huiselijk geweld en kindermishandeling voor MBB'ers

De meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld is verbeterd. De MBB'er is een beroepsgroep die onder de Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling valt. In de verbeterde meldcode wordt gebruik gemaakt van een afwegingskader.

### Afwegingskader in de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Huiselijk geweld en kindermishandeling zijn een hardnekkig en niet altijd zichtbaar probleem. In Nederland zijn naar schatting jaarlijks 200 000 volwassenen en 119 000 kinderen slachtoffer. Om te zorgen voor veiligheid en de juiste hulp is het belangrijk dat signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling goed in beeld zijn bij mensen die hier in hun werk zicht op hebben.

De Meldcode helpt beroepskrachten bij hoe ze kunnen handelen bij vermoedens van huiselijk geweld en kindermishandeling. De meldcode wordt per 1 januari 2019 aangepast. Melden bij Veilig Thuis wordt bij vermoedens van acute en structurele onveiligheid de professionele norm. Om beroepskrachten te helpen bij het bepalen of hier sprake van is, worden afwegingskaders toegevoegd door de beroepsgroep.

Als er een vermoeden is van acute of structurele onveiligheid is melden bij Veilig Thuis nodig, omdat Veilig Thuis informatie uit verschillende meldingen kan combineren om de veiligheidssituatie beter in te schatten en omdat Veilig Thuis beroepskrachten dan waar nodig kan ondersteunen bij het zorgen voor langdurige veiligheid voor het slachtoffer.

Deze aanscherping betekent een aanpassing van de 5<sup>e</sup> stap uit de Meldcode huishoudelijk geweld en kindermishandeling. Op dit moment biedt die 5e stap de ruimte aan de professional om óf zijn vermoeden te melden bij Veilig Thuis óf zelf hulp te verlenen aan het gezin. Vanaf 1 januari 2019 moeten professionals (bij vermoedens van) acuut of structureel onveilige situaties van huiselijk geweld of kindermishandeling altijd melden bij Veilig Thuis, ook als zij zelf hulp verlenen. Zie figuur 1 en 2.

Figuur 1: Stappen Meldcode, oude situatie



Figuur 2: Nieuwe situatie: Meldcode met afwegingskader



## Beroepsgeheim en de Meldcode

Hulpverleners die hulp, zorg, ondersteuning of een andere vorm van begeleiding bieden, hebben vaak een beroepsgeheim. Hierdoor mag de hulpverlener geen informatie over de cliënt aan anderen geven, behalve als de cliënt daarvoor toestemming geeft.

Toch kan het in het belang zijn van de cliënt als een hulpverlener vertrouwelijke gegevens uitwisselt met anderen. Professionals met een beroepsgeheim mogen (vermoedens van) huiselijk geweld onder voorwaarden (zoals het doorlopen van het stappenplan in de meldcode) melden bij Veilig thuis. Professionals mogen de melding doen zonder toestemming van de betrokkenen, het meldrecht staat in artikel 5.2.6 van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo 2015)

## Afwegingskader voor MBB'ers

Het afwegingskader voor MBB'ers is een kader dat een aanvulling is op het Algemeen Paramedisch Afwegingskader in de Meldcode huishoudelijk geweld en kindermishandeling. Dit document is als bijlage toegevoegd. Hoewel de meeste MBB'ers in de ziekenhuizen werken en daar het instellingsprotocol volgen is het toch belangrijk dat de beroepsgroep terug kan vallen op dit afwegingskader, met name voor de MBB'ers die in de eerste lijn werken.

Er zijn 5 stappen in de meldcode. In de eerste drie stappen breng je signalen zorgvuldig in kaart, overleg je met een deskundige collega / of arts en spreek je met de betrokkenen over de zorgen die je hebt. In stap 4 weeg je al deze informatie af. Als je zorgen zijn weggenomen, sluit je de meldcode. Heb je nog steeds een vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld, dan neem je in stap 5 een beslissing over melden en hulpverleners.

Een afwegingskader ondersteunt de MBB'er met vermoedens van huiselijk geweld en/of kindermishandeling in stap 5 van een meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld bij:

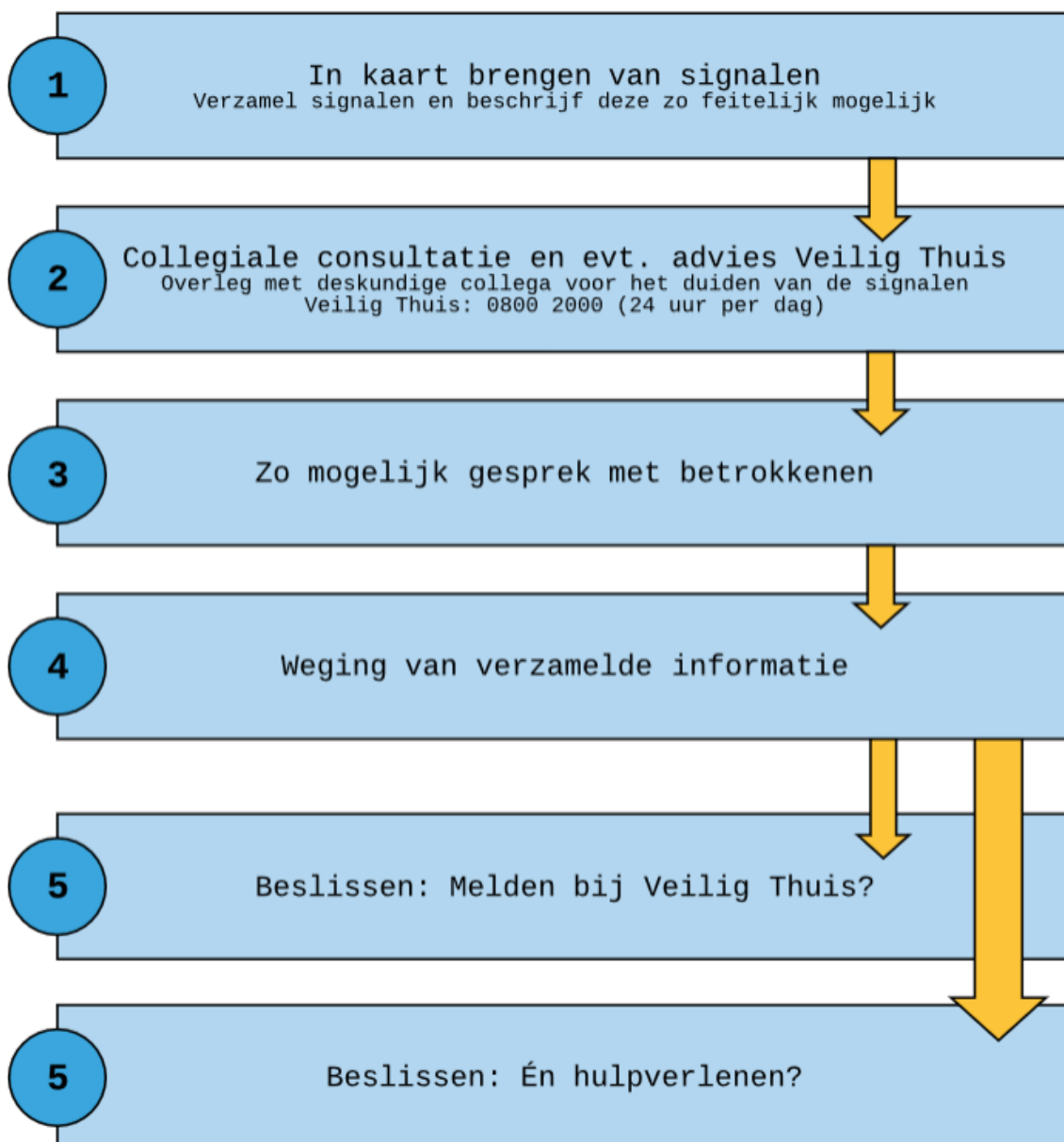
- het beslissen of een melding noodzakelijk is en
- het beslissen of het zelf bieden of organiseren van hulp (óók) mogelijk is. [1]

## Het stappenplan

Het stappenplan schets in algemene zin de stappen die in geval van huiselijk geweld of kindermishandeling moeten worden gezet. Belangrijk om te weten is dat je in alle gevallen advies kunt vragen bij Veilig Thuis.

Afhankelijk van je werksituatie kies je of je het stappenplan MBB'ers volgt of het instellingsprotocol.

Werkveld	Wat te volgen:
MBB'er in 1 <sup>e</sup> lijn	Stappenplan MBB'er
MBB'er in ziekenhuis	Instellingsprotocol of het stappenplan MBB'er
BOB	Instellingsprotocol of het stappenplan MBB'er



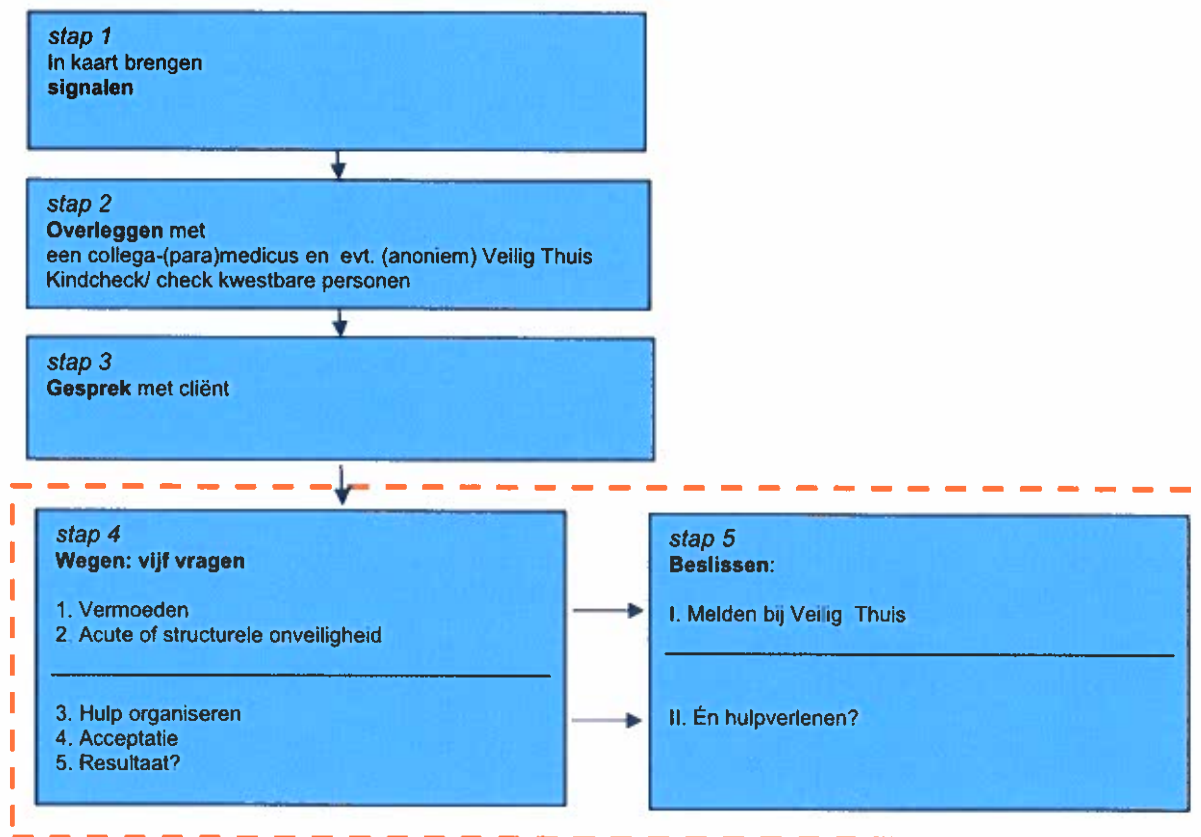
## Bron

- [1] Rijksoverheid. „Het afwegingskader in de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.” *Rijksoverheid.nl*. 2018.  
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/richtlijnen/2017/07/28/afwegingskader-in-de-meldcode-huiselijk-geweld-en-kindermishandeling> (geopend 08 14, 2018).

# Het Algemeen Paramedisch Afwegingskader in de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

## 1. Afwegingskader: onderdeel van de meldcode

Onderstaand figuur toont de vijf stappen uit de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Ter ondersteuning van de beslissingen in stap 5 is in stappen 4 en 5 een afwegingskader toegevoegd.



In Stap 5 neemt de paramedicus twee beslissingen in deze vaste volgorde:

- I. het beslissen of een melding bij Veilig Thuis noodzakelijk is en, vervolgens
- II. het beslissen of het zelf bieden of organiseren van hulp mogelijk is.

Het is van belang dat in stap 5 beide beslissingen en in de genoemde volgorde worden genomen. Een paramedicus vraagt zich eerst af of melden noodzakelijk is, aan de hand van 5 afwegingsvragen. Vervolgens besluit de signalerende paramedicus of het bieden van hulp tot de mogelijkheden van zowel deze paramedicus als de betrokkenen behoort. Wanneer melden volgens het afwegingskader noodzakelijk is, zal de tweede beslissingsvraag over eventuele hulp en aan welke voorwaarden deze moet voldoen, in overleg met de cliënt en Veilig Thuis beantwoord worden.

## 2. Algemene meldnormen (leidende principes t.b.v. afwegingskaders)

Het doen van een melding bij Veilig Thuis van mogelijk huiselijk geweld of mogelijke kindermishandeling is een professionele norm en als zodanig noodzakelijk:

**Meldnorm A:** In ALLE gevallen van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid (zie bijlage 2: definities).

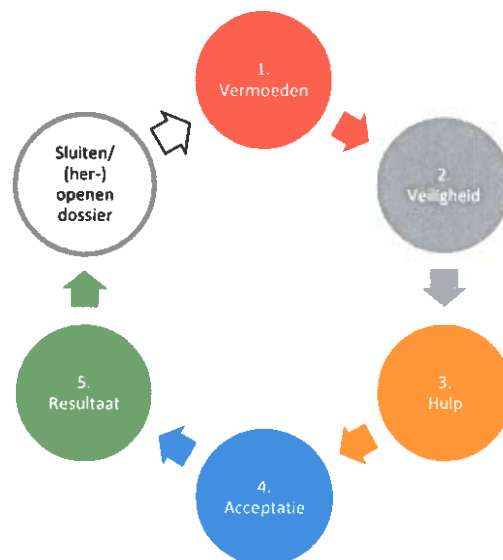
**Meldnorm B:** In alle ANDERE gevallen waarin de paramedicus meent dat hij, gelet op zijn competenties, zijn verantwoordelijkheden en zijn professionele grenzen, in onvoldoende mate effectieve hulp kan bieden of kan organiseren bij (risico's op) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.

**Meldnorm C:** Wanneer een paramedicus die hulp biedt of organiseert om betrokkenen te beschermen tegen het risico op huiselijk geweld en/of kindermishandeling constateert dat de onveiligheid niet stopt of zich herhaalt.

### 3. Uitwerking vijf afwegingsvragen en beslissingen in stappen 4 en 5 van de meldcode

<b>1. Vermoeden wegen</b> Heeft de paramedicus op basis van stap 1 t/m 3 van de meldcode een vermoeden van (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling? Nee: Geen actie/ afsluiten van meldcode in dossier Ja: Ga verder met afweging 2
<b>2. Veiligheid</b> Schat de paramedicus in dat er sprake is van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid? Nee: Ga verder met afweging 3 Ja: Melden bij Veilig Thuis Bij een melding worden afwegingen 3 tot en met 5 worden samen met Veilig Thuis doorlopen.
<b>3. Hulp</b> Is cliënt (systeem) in staat zelf hulp in te roepen en te organiseren? Is de paramedicus in staat hulp te bieden of te organiseren om dreiging van (toekomstig) huiselijk geweld en/of kindermishandeling af te wenden? Nee: Melden bij Veilig Thuis Ja: Ga verder met afweging 4
<b>4. Acceptatie</b> "Aanvaarden" de betrokkenen de hulp en zijn zij bereid zich hiervoor in te zetten? Kan de hulp geboden worden in samenwerking met betrokkenen? Nee: Melden bij Veilig Thuis Ja: Hulp bieden of organiseren, ga verder met afweging 5.
<b>5. Resultaat</b> Leidt de hulp tot (herstel van) de veiligheid en/of het (herstel van) welzijn van alle betrokkenen? Nee: (Opnieuw) melden bij Veilig Thuis. Ja: Hulp afsluiten met afspraken over het volgen van toekomstige (on)veiligheid met betrokkenen en samenwerkingspartners.

Deze vragen in het afwegingskader worden met bijlage 1 toegelicht. In bijlage 3 is in een stroomschema aangegeven hoe het afwegingskader stapsgewijze werkt.



#### Bijlagen

1. toelichting op de vijf vragen in het afwegingskader
2. begripsbepaling en uitwerking van de termen 'acute onveiligheid' en 'structurele onveiligheid'
3. stroomschema afwegingskader

## Bijlage 1: toelichting op de vijf vragen in het afwegingskader

### Afweging 1: vermoeden

Heb ik op basis van de stappen 1 tot en met 3 van de meldcode een vermoeden van (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling? Veilig Thuis is in stap 2 van de meldcode - op basis van anonieme persoonsgegevens - al om advies gevraagd. Nee: Geen actie/ afsluiten van meldcode in dossier

Ja: Ga verder met afweging 2

Een veelvoorkomende situatie is dat er wel zorgen zijn, maar dat deze zorgen geen (dreiging van) huiselijk geweld of kindermishandeling betreffen. Een voorbeeld hiervan is waargenomen kind problematiek in combinatie met pedagogische onmacht van ouders, echter zonder dreiging van de (emotionele) veiligheid van het kind. Ook dan sluit de paramedicus de meldcode af en noteert deze conclusie in het dossier. Hulp kan vervolgens worden georganiseerd, geboden en geëvalueerd voor de gesignaleerde, niet tot onveiligheid leidende, problemen.

### Afweging 2: Veiligheid

Schat ik op basis van de stappen 1 tot en met 3 van de meldcode in dat er sprake is van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid? Nee: Ga verder met afweging 3

Ja: Melden bij Veilig Thuis

#### Meldnorm A:

Melden bij Veilig Thuis is een professionele norm in ALLE gevallen van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid.

In stap 4 schat een paramedicus de aard en de ernst van (de dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling in. Met een melding kan Veilig Thuis vroegere, maar ook eventuele toekomstige signalen van huiselijk geweld over de betrokkenen combineren. Paramedici die (ook) zelf hulp kunnen bieden, overleggen vervolgens met Veilig Thuis over de vervolgstappen en de verdeling van de verantwoordelijkheden.

### Afweging 3: Hulp

Is cliënt (systeem) in staat hulp in te roepen en te organiseren? Ben ik zelf in staat hulp te bieden of organiseren om dreiging van (toekomstig) huiselijk geweld en/of kindermishandeling af te wenden? Kan ik ketenpartners/sociale omgeving inschakelen?

Nee: Melden bij Veilig Thuis

Ja: Ga verder met afweging 4

#### Meldnorm B:

Melden bij Veilig Thuis is een professionele norm in alle ANDERE gevallen waarin de paramedicus meent dat hij, gelet op zijn competenties, zijn verantwoordelijkheden en zijn professionele grenzen, in onvoldoende mate effectieve hulp kan bieden of kan organiseren bij (risico's op) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.

In deze afwegingsvraag staan de mogelijkheden van de paramedicus, diens organisatie en diens samenwerkingspartners centraal. Bij effectieve hulp rondom huiselijk geweld en /of kindermishandeling is veiligheid het hoofddoel, ook wanneer een hulpverlener is betrokken bij de aanpak van een deelprobleem. Goede hulp bij huiselijk geweld en/of kindermishandeling is gericht op alle leden in een (gezins)systeem: minderjarigen en volwassenen, pleger(s) en slachtoffer(s). Er wordt met alle betrokkenen samengewerkt in het maken, evalueren en uitvoeren van veiligheids- en hulpplannen. En er is sprake van multidisciplinaire samenwerking tussen paramedici, waarin mogelijkheden zijn tot (het organiseren van) gespecialiseerde hulp en samenwerkingsafspraken zijn gemaakt over casusregie.

De vraag of de paramedicus in staat is hulp te bieden of organiseren om (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling te stoppen, leidt volgens het afwegingskader tot een melding, indien de paramedicus vanwege de aard van diens professie binnen de (samenwerkings)mogelijkheden van diens organisatie:

- onvoldoende mogelijkheden heeft om zich een actueel beeld van de veiligheid te ontwikkelen en/of
- onvoldoende zicht kan krijgen op onveilige gebeurtenissen in de voorgeschiedenis en/of van de feiten die ten grondslag liggen aan de mogelijk geconstateerde onveiligheid en/of
- onvoldoende mogelijkheden heeft om passende en samenhangende hulp te bieden of te organiseren met veiligheid als resultaat.

#### Afweging 4: acceptatie

"Aanvaarden" de betrokkenen de hulp en zijn zij bereid zich hiervoor in te zetten? Kan de hulp geboden worden in samenwerking met betrokkenen?

Nee: Melden bij Veilig Thuis

Ja: Hulp bieden of organiseren, ga verder met afweging 5

#### Meldnorm C:

Melden bij Veilig Thuis is een professionele norm wanneer een paramedicus die hulp biedt of organiseert om betrokkenen te beschermen tegen het risico op huiselijk geweld en/of kindermishandeling constateert dat de onveiligheid niet stopt of zich herhaalt.

In deze afwegingsvraag staan de mogelijkheden van de betrokkenen tot het aanvaarden van hulp bij (dreigend) huiselijk geweld en/of kindermishandeling centraal. Deze afwegingsvraag wordt vooraf gegaan door de afweging of een melding noodzakelijk is vanwege acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid. Bij deze afwegingsvraag gaat het erom dat de betrokkenen, alle leden van het (gezins)systeem, maar ook het (breder) netwerk van (informele) steunfiguren bereid en in staat zijn de voorgestelde hulp direct aan te gaan.

In het afwegingskader leidt de vierde afwegingsvraag tot een melding indien hulp wordt afgehouden. Vaak is bij aanvang niet helemaal helder hoezeer de betrokkenen bereid en in staat zijn zich in te zetten. De redenen om de hulp te aanvaarden kunnen divers zijn. Hun motivatie kan vooral intrinsiek of extrinsiek van aard zijn. Ook de mogelijkheden van de betrokkenen en hun netwerk verschillen. Door direct en in samenwerking met de betrokkenen en ketenpartners veiligheidsafspraken en hulpverleningsafspraken te maken wordt vaak helder wat de bereidheid en de mogelijkheden van de betrokkenen zijn. Het gaat dus om situaties waarin hulpverleners hulp bieden bij zorgen over onveiligheid én:

- deze hulp wordt afgehouden en/of
- de inzet van het gezinssysteem en betrokkenen onvoldoende (in beeld) is.

#### Afweging 5: resultaat

Leidt de hulp tot de noodzakelijke resultaten ten aanzien van veiligheid en/of het herstel van alle betrokkenen?

Nee: (Opnieuw) melden bij Veilig Thuis

Ja: Hulp afsluiten met afspraken over het volgen van toekomstige (on)veiligheid met betrokkenen en samenwerkingspartners.

In deze afwegingsvraag staan de effecten van hulp bij (dreigend) huiselijk geweld en/of kindermishandeling centraal. De beantwoording van deze afwegingsvraag leidt tot een melding bij Veilig Thuis indien wordt vastgesteld dat hulp onvoldoende resultaat oplevert: (het risico op) onveiligheid duurt voort, onveiligheid herhaalt zich of hulp stagneert. Het gaat dus om situaties waarin:

- hulpverleners hulp bieden bij zorgen over onveiligheid én de hulp binnen de gewenste termijn niet leidt tot de noodzakelijke resultaten ten aanzien van de veiligheid en het welzijn van de betrokkenen (en/of de ontwikkeling van minderjarigen).

- De problematiek ernstiger of groter blijkt dan verwacht.
- De uitvoering van het veiligheid- en/of hulpverleningsplan is vastgelopen.

Om deze laatste afwegingsvraag zorgvuldig te beantwoorden is het nodig dat binnen de hulp die paramedici bieden, duidelijk is afgesproken met betrokkenen uit het (gezins)systeem en met andere hulpverleners met wie wordt samengewerkt, aan welke doelen en resultaten wordt gewerkt. Hoe en door wie wordt vastgesteld of de veiligheid voldoende is bereikt? Hoe wordt de veiligheid gemonitord en gedurende welke periode? Wanneer sprake is van een acuut onveilige situatie of structureel onveilige situatie is het van belang dat, na het doen van een melding bij Veilig Thuis, in de eerste plaats met Veilig Thuis duidelijk is besproken en afgesproken wat de termijn is (in dagen, weken of maanden) waarbinnen specifiek genoemde resultaten ten aanzien van de veiligheid behaald moeten zijn.

### Aanvullend op stap 5 meldcode: ben ik zelf in staat hulp te bieden of organiseren?

Vereisten voor het organiseren of bieden van goede hulp bij geweld:

- Is cliënt (systeem) in staat hulp in te roepen en te organiseren?
- Er is voldoende zicht op (on)veiligheid?
- Er is voldoende zicht op onveilige gebeurtenissen in het verleden (waaronder eerdere meldingen).
- Alle betrokken zorgverleners hebben de focus op het stoppen van geweld en een (duurzaam) herstel van de veiligheid. Er wordt gewerkt aan het herstel van directe veiligheid en het wegnemen van de oorzaken van geweld.
- Hulp is gericht op het versterken van de veerkracht en het herstel van de schade die is veroorzaakt door (de dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling bij de betrokkene(n).
- Er is sprake van een gezamenlijke analyse en plan met doelen en evaluatiemomenten van de paramedici. Dit plan is op maat gemaakt met *alle* betrokkenen binnen het gezin of huishouden, waarbij de doelen van begeleiding en/of hulpverlening helder zijn gesteld.
- Indien meer hulpverleners betrokken zijn, worden er afspraken gemaakt over samenwerking en casusregie op de veiligheid (en multidisciplinaire) hulpverlening.

*Hulp bieden/organiseren is onvoldoende mogelijk indien de paramedicus:*

- Onvoldoende zicht heeft op (on)veiligheid in het heden.
- Onvoldoende zicht kan krijgen op onveilige gebeurtenissen in het verleden (waaronder eerdere meldingen).
- Onvoldoende mogelijkheden heeft om passende en samenhangende hulp te bieden.
- Constateert dat onveiligheid niet stopt of zich herhaalt.

### Bijlage 2: begripsbepaling en uitwerking van de termen 'acute onveiligheid' en 'structurele onveiligheid'

**ACUTE ONVEILIGHEID**



Definitie	Een persoon is in direct fysiek gevaar, diens veiligheid is de komende dagen niet gegarandeerd en hij of zij heeft direct bescherming nodig.
Toelichting	Bij het afwegen van signalen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling schat een paramedicus allereerst en voortdurend in of een betrokkene acuut (levens)gevaar loopt. Dit betreft de aanwezigheid van fysiek of seksueel geweld (met of zonder letsel) of, in geval van zorgafhankelijke kinderen of (oudere) volwassenen, de afwezigheid van de meest basale verzorging (waaronder eten, drinken, kleding en onderdak) maar bijvoorbeeld ook om het onnodig toedienen van medicijnen of het verrichten van onnodige zorg.
Voorbeelden	<ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>Slachtoffers die uit zichzelf een paramedicus om hulp vragen of zich uiten bij (mogelijk) huiselijk geweld en/of kindermishandeling. Wanneer een slachtoffer, kind of volwassene, uit zichzelf een paramedicus om hulp vraagt bij huiselijk geweld en/of kindermishandeling of zich hierover uit zonder hulp te vragen, betekent dit veelal dat het (minderjarige) slachtoffer een acute crisis ervaart en vreest voor de veiligheid en/of het welzijn van zichzelf of gezinsleden. Bij de keuze voor wel/niet melden staat altijd de veiligheid van het slachtoffer voorop.</i></li> <li>• <i>Door geweld toegebrachte verwonding die medische behandeling behoeft.</i></li> <li>• <i>(Ernstig) letsel met een vermoeden dat dit is toegebracht, of een poging daartoe</i></li> <li>• <i>Poging tot verwurging.</i></li> <li>• <i>Wapengebruik.</i></li> <li>• <i>Geweld tijdens de zwangerschap.</i></li> <li>• <i>(Vermoeden van) seksueel misbruik of seksueel geweld of seksuele exploitatie van kinderen jonger dan 18 jaar.</i></li> <li>• <i>Acute bedreiging om zichzelf of een naaste (waaronder (ex)-partner, kinderen of familielid) te doden, ernstig letsel toe te brengen of hun vrijheid te benemen (familiedrama, eerwraak, vrouwelijke genitale verminking).</i></li> <li>• <i>Onthouden van zorg die acuut de gezondheid bedreigt van -9 maanden tot + 100 jaar, waaronder het onthouden van voedsel.</i></li> <li>• <i>Als een ouder/verzorger (medische) klachten/aandoeningen bij een kind verzint/aandikt, (medische) onderzoeksgegevens betreffende bij het kind bestaande klachten en afwijkingen vervalst of in het kader van een onderzoek selectief verstrek of (medische) klachten en afwijkingen bij het kind daadwerkelijk veroorzaakt.</i></li> <li>• <i>Vrijheidsbeperkende maatregel voor pleger loopt af zonder dat er afdoende veiligheidsmaatregelen genomen zijn.</i></li> <li>• <i>Acuut onveilige situatie bestaat of zorg dreigt weg te vallen vanwege suicidepoging, automutilatie, acuut psychiatrisch beeld, intoxicatie door alcohol of drugs.</i></li> <li>• <i>Noodgedwongen vlucht van huis door (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.</i></li> </ul>

## STRUCTURELE ONVEILIGHEID

Definitie	Er is sprake van herhaling of voortduren van onveilige situaties of van geweld.
Toelichting	Een voorgeschiedenis van huiselijk geweld of kindermishandeling is de belangrijkste voorspeller voor voortduren van onveiligheid (plegerschap en slachtofferschap) in de toekomst.
Voorbeelden	<ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>Minderjarigen die opgroeien bij ouders met zodanig ernstige (psychosociale, relationele) problematiek ten gevolge van verstandelijke beperking, middelenverslaving, psychische problematiek dat de fysieke en emotionele veiligheid van het kind bij herhaling en/of voortdurend wordt bedreigd en de ontwikkelmogelijkheden van deze minderjarigen structureel ingeperkt worden.</i></li> <li>• <i>Vergelijkbare situaties met kwetsbare ouderen en een mantelzorger.</i></li> <li>• <i>Ernstige verwaarlozing die voor jonge opgroeiende kinderen blijvende schade kan veroorzaken.</i></li> <li>• <i>Escalerende vormen van stalking in partnerrelaties.</i></li> </ul>

### Bijlage 3: stroomschema afwegingskader

